

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 26/2012-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. apríla 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť E. K., Ch., zastúpenej advokátom Mgr. B. Š., Advokátska kancelária B., s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. K. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 porušené bolo.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. E. K. priznáva náhradu trov konania v sume 40,76 €, ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný jej zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta Mgr. B. Š., Advokátska kancelária B., s. r. o., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. decembra 2011 doručená sťažnosť E. K., Ch. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Uznesením č. k. II. ÚS 26/2012-19 z 13. marca 2012 ústavný súd sťažnosť sťažovateľky prijal na ďalšie konanie.

3. Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka bola ako žalobkyňa účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 103/2010, v ktorom sa domáhala proti žalovanej S., a. s. (ďalej len „žalovaný“), zaplata sumy 358,63 € s príslušenstvom. Žalobu odôvodnila tým, že 5. septembra 1997 uzatvorila ako príjemca so žalovaným ako povinným zmluvu o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu S., a. s. (ďalej len „zmluva“), ktorou sa žalovaný zaviazal vyplácať doživotne sťažovateľke pevnú sumu 10 804 Sk mesačne, a to k 15. dňu každého mesiaca počnúc mesiacom nasledujúcim po mesiaci, keď sťažovateľka začne poberať starobný alebo plný invalidný dôchodok, a vyplácanie tohto plnenia skončí mesiacom, ktorého sa príjemca

dožil. Sťažovateľka odišla do starobného dôchodku 30. júla 1997 (predtým pracovala v pracovnom pomere u žalovaného približne 30 rokov) a žalovaný jej mesačne vyplácal podľa zmluvy mesačné plnenie do marca 2010. V decembri 2009 bola sťažovateľke doručená žalovaným s poukazom na § 582 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“) výpoveď zmluvy z 26. októbra 2009, z ktorej vyplýva, že zmluva zaniká ku koncu najbližšieho kalendárneho štvrtroka, t. j. k 31. marcu 2010, a tým zaniká aj povinnosť žalovaného poskytovať plnenie. Podľa názoru sťažovateľky bola táto výpoveď zo zmluvy neplatná, pretože zmluva nebola uzatvorená na dobu neurčitú (čo je jednou z podmienok platnosti výpovede z nej podľa § 582 Občianskeho zákonníka), ale na dobu určitú. V dôsledku toho povinnosť žalovaného platiť sťažovateľke sumu 358,63 € naďalej trvá. Sťažovateľka žalobou uplatnila nárok na zaplatenie mesačnej platby za apríl 2010, ktorá jej mala byť žalovaným zaplatená 15. apríla 2010.

Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť s odôvodnením, že zmluva bola uzatvorená na dobu neurčitú a možno ju podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka vypovedať, ale aj preto, že je neplatná, a to jednak z dôvodu, že tento zmluvný typ má predpísanú písomnú formu a za žalovaného bola zmluva podpísaná inými osobami než oprávnenými na písomné právne úkony v mene žalovaného, a jednak pre rozpor so zákonom, pretože plnenie na základe zmluvy je hospodársky neodôvodneným plnením bez protihodnoty, čo je v rozpore s § 27 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“) a plnenie je plnením nemožným (§ 575 Občianskeho zákonníka).

Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 7 C 103/2010-85 z 30. marca 2011, a to tak, že žalobe sťažovateľky v celom rozsahu vyhovel a priznal jej i náhradu trov konania. Ako z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, okresný súd je toho názoru, že zmluva uzatvorená medzi účastníkmi je zmluvou o dôchodku podľa § 842 – § 844 Občianskeho zákonníka. Zmluvu považoval za platný právny úkon, bola podpísaná za žalovaného riaditeľom mestskej pobočky žalovaného v T., ktorý bol zmluvu oprávnený podpísať v zmysle stanov a organizačného poriadku žalovaného, a aj v prípade, ak by prekročil svoju kompetenciu, nepochybne o takomto prekročení sťažovateľka vedieť nemohla a úkon sa týkal predmetu činnosti žalovaného (§ 20 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Okresný súd nezistil ani jej rozpor s § 27 ods. 8 zákona o bankách, pretože

zmluva bola uzatvorená žalovaným so sťažovateľkou ako jeho zamestnancom na základe starostlivo a dlhodobo pripravovaného Podporného dôchodkového fondu na základe kolektívnej zmluvy S. na rok 1993 a v súlade s nariadením vlády Českej a Slovenskej Federatívnej republiky č. 577/1990 Zb. o finančnom hospodárení štátnych podnikov. Pre plnenie na základe zmluvy o dôchodku platí, že za poskytnutý dôchodok sa nemusí poskytnúť protiplnenie; dôvodom uzatvorenia takejto zmluvy môžu byť aj citové či morálne pohnútky. Zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by plnenie na základe takejto zmluvy bolo nemožné. Okresný súd poukázal na znenie § 842 Občianskeho zákonníka, a toto vykladal s poukazom na zmysel a účel tohto zmluvného typu tak, že ide o zmluvu uzatvorenú na dobu určitú, pričom koniec tejto určitej doby je daný smrťou oprávneného z tohto zmluvného vzťahu, pričom smrť je istou budúcou udalosťou. Obdobie trvania povinnosti povinného subjektu je takto vopred určené jeho začiatkom i koncom. Okresný súd odôvodnil tento svoj právny názor takto:

„Dôchodok je potrebné chápať ako opakujúce sa plnenie (rentu). Zmluvou podľa § 842 Obč. zák., ktorá musí mať písomnú formu, sa niekto zaväzuje, že inému doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania bude vyplácať určitý dôchodok (rentu). Jej účelom je niekoho zabezpečiť, či už doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania. Dobu trvania možno viazať na konkrétnu dátumom neurčiteľnú objektívne zistiteľnú skutočnosť, z ktorej je možné bez pochyb zistiť, kedy sa právny vzťah skončí, pričom v dobe uzatvorenia zmluvy nemusia mať účastníci istotu, kedy takáto dohodnutá doba uplynie, je však isté, že táto skutočnosť nastane. Predmetnou zmluvou o dôchodku sa v prospech navrhovateľky založilo právo na vyplácanie dôchodku doživotne, t. j. na dobu určenú neurčitého trvania, kedy je presne určený okamih začiatku vyplácania dôchodku a okamih ukončenia právneho vzťahu, a to smrťou, ktorá skutočnosť nie je závislá od ľudskej vôle. Už charakter predmetného právneho vzťahu – zmluvy o dôchodku v zmysle § 842 Obč. zák. svedčí tomu, že takýto typ zmluvy nie je možné dohodnúť na určitý čas, ale buď doživotne, teda do okamihu smrti oprávneného, alebo inak určenú dobu neurčitého trvania špecifikovaného určitým časovým úsekom – lehotou, ktorý má svoj začiatok a koniec, t. j. počas štúdií, vdovstva a pod. Je nepochybné, že pri predmetnej zmluve je špecifikovaný jasný začiatok vzniknutého právneho vzťahu medzi účastníkmi t. j. 05.09.1997 a tiež je jasne špecifikovaný jej koniec t. j. doživotne, teda okamih smrti navrhovateľky. Jedná sa teda

o presne určitú dobu s presne určeným začiatkom a koncom, avšak jej trvanie je neurčité. Trvanie právneho vzťahu bolo účastníkmi konania dohodnuté do okamihu úmrtia navrhovateľky, teda do doby nastania skutočnosti nezávislej od ich vôle, pričom vyplácanie plnenia sa skončí mesiacom, ktorého sa navrhovateľka dožije, t. z., že dedičia navrhovateľky majú nárok na vyplatenie plnenia za posledný mesiac života navrhovateľky. Ustanovenie § 582 ods. 1 Obč. zák. upravuje možnosť ukončenia právneho vzťahu a spôsob zrušenia záväzku založeného zmluvou uzavretou na neurčitú dobu, predmetom ktorého je opakovaná činnosť alebo záväzok, a to jednostranným právnym úkonom - výpoveďou... Vzhľadom na skutočnosť, že zmluva nebola uzavretá na dobu neurčitú, odporca preto nemohol zmluvu vypovedať podľa § 582 Obč. zák. Navyše charakter a účel uzavretej zmluvy, kedy účastníkom takejto zmluvy je na jednej strane poskytovateľ dôchodku ako osoba povinná a na druhej strane poberateľ dôchodku ako osoba oprávnená, pričom dôvody uzatvorenia takejto zmluvy, na základe ktorej sa odporca zaviazal navrhovateľovi poskytovať plnenie môžu byť rôzne a za poskytnutý dôchodok sa nemusí poskytovať protiplnenie, nepredpokladá počas trvania právneho vzťahu do smrti oprávneného jej ukončenie jednou zo zmluvných strán. Na základe takejto zmluvy sa k povinnosti poskytovať plnenie zaviazal odporca dobrovoľne z dôvodu odchodu navrhovateľky do starobného dôchodku. Z vyššie uvedených dôvodov preto súd v zmysle § 582 ods. 1 Obč. zák. vyhodnotil výpoveď odporcu danú navrhovateľke dňa 26. 10. 2009 predmetnej Zmluvy... zo dňa 05.09. 997 za neplatnú, navyše výpoveď by bola vzhľadom na charakter a účel zmluvy i v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Obč. zák. “

S poukazom na uvedené preto nezanikla (podľa názoru okresného súdu) ani povinnosť žalovaného poskytnúť sťažovateľke plnenie za apríl 2010, ktoré bolo predmetom konania, a preto okresný súd jej žalobe vyhovel.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie, pretože prvostupňový súd vec nesprávne právne posúdil. Žalovaný zopakoval v podanom odvolaní svoju skoršiu argumentáciu.

O odvolaní žalovaného rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa zmenil, žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania. Ako vyplýva z odôvodnenia tohto rozhodnutia, výkladom § 842 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že zmluva je zmluvou

uzatvorenou na dobu neurčitú, pretože nemožno uzatvoriť zmluvu na dobu určitú neurčitého trvania. Pokiaľ žalovaný zmluvu vypovedal, jeho výpoveď je platná a zmluvný vzťah medzi účastníkmi zanikol. Odvolací súd s ohľadom na uvedené sa už nezaoberal platnosťou alebo neplatnosťou samotnej zmluvy, pretože je zrejmé, že povinnosť žalovaného plniť sťažovateľke za apríl 2010 nebola daná ani v prípade, ak je zmluva platná. Keďže prvostupňový súd správne zistil skutkový stav veci, avšak nesprávne vec právne posúdil, jeho rozsudok krajský súd podľa § 220 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zmenil.

Porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uvedeným rozsudkom odôvodnila sťažovateľka tým, že rozsudok je arbitrárny a svojvoľný, pokiaľ krajský súd dospel k záveru, podľa ktorého zmluva o dôchodku je zmluvou uzatvorenou na dobu neurčitú a možno ju podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka vypovedať. Výklad ustanovenia § 842 Občianskeho zákonníka krajským súdom poprel účel a zmysel tohto ustanovenia. Tento svoj názor sťažovateľ podrobne odôvodnil poukazom na závery gramatického a systematického výkladu tohto ustanovenia (a výklad ustanovenia § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Uviedla, že *«Zmluva na dobu neurčitú je taká zmluva, v ktorej časová platnosť záväzku nie je vopred obmedzená. ... záväzok trvá večne, počas časovo neobmedzenej doby...»*

Naopak, zmluva uzavretá na dobu určitú je taká zmluva, ktorej časová platnosť záväzku je obmedzená vopred určenou dobou a uplynutím tejto doby záväzok v zmysle § 578 Občianskeho zákonníka zanikne. ...

Je nepochybné (a potvrdzuje to aj odvolací súd v Rozsudku Odvolacieho súdu), že predmetná Zmluva... bola uzatvorená na doživotne. Smrťou Sťažovateľky, t. j. výskytom objektívnej a neodvratiteľnej právnej udalosti nezávislej od ľudskej vôle, teda platnosť a účinnosť Zmluvy o dôchodku zanikne.

... Sťažovateľka má za to, že dobu určitú je možné zmluvne vyjadriť zmluvne minimálne dvoma spôsobmi: i) presným časovým údajom, ktorý umožňuje už v čase uzatvorenia zmluvy určiť, kedy presne platnosť zmluvy zanikne – napr. dátumom, počtom dní, týždňov, mesiacov, rokov a pod.; ii) inou objektívne zistiteľnou právnou skutočnosťou,

o ktorej je isté, že nastane, aj keď v čase uzavretia zmluvy nie je presne určiteľné, kedy nastane.

... Občiansky zákonník teda priamo nehovorí o tom, či možno zmluvu o dôchodku uzavrieť na dobu určitú alebo neurčitú, ale iba stanovuje, že zmluvu o dôchodku možno uzavrieť na jednu z dvoch dôb neurčitého trvania a to buď na doživotne určenú dobu neurčitého trvania alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania...

... Občiansky zákonník používa pojem „inak určená doba neurčitého trvania“ iba na jednom mieste, a to práve v rámci právnej úpravy zmluvy o dôchodku (§ 842 Občianskeho zákonníka). Ak by výklad Odvolacieho súdu (t. j. že doživotne určená doba neurčitého trvania je dobou neurčitou) bol správny, zákonodarca by v ustanovení § 842 Občianskeho zákonníka namiesto slov „inak určená doba neurčitého trvania“ určite použil ustálený a jednoznačný právny pojem „na dobu neurčitú“, rovnako ako na ďalších piatich miestach v Občianskom zákonníku.

Sťažovateľka má však za to, že zákonodarca tak nespravil zámerne, nakoľko nemal v úmysle stanoviť, že zmluva o dôchodku je zmluvou uzatváranou na dobu neurčitú, ale len zdôrazniť, že zmluvu o dôchodku je možné uzatvoriť len na dobu, ktorej trvanie je neurčité, tzn. že trvanie tejto zmluvy nie je možné v čase jej uzavretia vymedziť dátumom, počtom dní, týždňov, mesiacov, rokov a pod...

... zmluva o dôchodku sa uzatvára na doživotne určenú dobu neurčitého trvania (kde rozhodujúcou skutočnosťou je smrť poberateľa dôchodku) alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania (napr. do doby uzavretia manželstva poberateľom dôchodku, počas štúdia poberateľa dôchodku, do doby, kým sa nezlepší zdravotný stav poberateľa dôchodku natoľko, aby mohol pracovať a pod.), pričom nie je možné v čase uzavretia zmluvy o dôchodku dopredu vedieť, kedy poberateľ dôchodku zomrie, kedy sa vydá/ožení, doštuduje, alebo kedy sa jeho zdravotný stavlepší atď.».

Sťažovateľka ďalej uviedla, že z Občianskeho zákonníka vyplýva spôsob skončenia platnosti zmluvy o dôchodku na doživotne, a to uplynutím doby života oprávnenej osoby, a preto niet dôvodu umožniť jej ukončenie výpoveďou podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý je potrebné vykladať reštriktívne. Účelom § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka je umožniť totiž ukončenie platnosti tzv. večných záväzkov. Zákonodarca ich umožnil ukončiť týmto spôsobom pre prípad, ak záväzok nemožno ukončiť inak. Poukázala

aj na to, že zmluva o dôchodku je asynalagmatický záväzok, a ak by ju bolo možné ukončiť výpoveďou, každý platiteľ dôchodku by asi po čase pocítil potrebu jej vypovedania, čím by však táto zmluva (upravená ako zmluvný typ) celkom stratila svoj zmysel. Zmluva o dôchodku sa uzatvára na zabezpečenie oprávneného zo zmluvy o dôchodku v určenom období, a mala by preto počas tohto obdobia pre oprávneného predstavovať určitú istotu. Táto istota by však bola čisto virtuálna v prípade, ak by povinný zo zmluvy o dôchodku mohol túto zmluvu kedykoľvek (aj deň po jej uzavretí) vypovedať.

Ďalej sťažovateľka poukázala aj na to, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bol porušený princíp právnej istoty, pretože krajský súd v iných obdobných veciach rozhodoval opačne a dospel v týchto veciach k záveru, že obsahovo totožné zmluvy uzatvorené žalovaným s inými osobami sú uzatvorené na zmluvu neurčitú, rovnaké výpovede žalovaného z nich sú neplatné, povinnosť žalovaného na základe rovnakých zmlúv plniť iným osobám trvá a žalovanému bolo právoplatne uložené túto povinnosť splniť. Sťažovateľka predložila ústavnému súdu rozsudky krajského súdu, z ktorých vyplýva, že krajský súd o obdobnej zmluve o dôchodku uviedol, že je „*zmluvou uzavretou na dobu určitú, a to doživotne*“ a nemožno ju vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka (rozsudok č. k. 5 Co 169/11-96 z 10. mája 2011), „*zmluvou na dobu určitú a neurčitého trvania (do doživotia)*“, a preto ju nemožno vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka (rozsudok č. k. 11 Co 54/2011-154 z 12. júla 2011; rozsudok č. k. 11 Co 95/2011-147 z 23. augusta 2011), „*uzavretá na dobu určitú*“ a nemožno ju vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka (rozsudok č. k. 15 Co 152/2011-162 z 21. septembra 2011), resp. „*je svojím charakterom zmluvou o dôchodku podľa ust. § 842, § 843 Občianskeho zákonníka na dobu určitú a neurčitého trvania (do doživotia)*“, a nemožno ju vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka (rozsudok č. k. 5 Co 450/2011-188 z 25. októbra 2011).

4. Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľka napokon navrhla, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľky

na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 49/2011 zo dňa 26. 09. 2011 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 49/2011 zo dňa 26. 09. 2011 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania v sume 40,76 EUR (slovom štyridsať eur a sedemdesiatšesť centov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu.“

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa 12. apríla 2012 k veci písomne vyjadrila predsedníčka krajského súdu podaním sp. zn. Spr. 3250/2012 takto:

«... predseda senátu uviedol, že vo veci účastníčky konania, uzavreli dňa 05. 09. 1997 zmluvu o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu S., a. s.. Na základe tejto zmluvy vzniklo žalobkyni právo na vyplácanie dôchodku doživotne.

Súd prvého stupňa zaujal stanovisko, že doba trvania uvedenej zmluvy bola jasne špecifikovaná, resp., bol špecifikovaný jej koniec, t. j. okamih smrti žalobkyne. Z tohto súd prvého stupňa vyvodil, že táto zmluva bola uzavretá na dobu určitú s presne stanoveným začiatkom a koncom, avšak jej trvanie je neurčité. Keďže zmluva nebola uzavretá na dobu neurčitú, žalovaná ju nemohla vypovedať podľa ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka.

S týmto záverom súdu prvého stupňa, sa odvolací senát „6Co“ Krajského súdu v Bratislave nestotožnil.

Už zo samotného znenia ustanovenia § 842 Občianskeho zákonníka totiž, podľa názoru odvolacieho senátu „6Co“ vyplýva, že ak je zmluva o dôchodku uzavretá na dobu života osoby z tejto zmluvy oprávnenej (ako tomu bolo v predmetnej veci), ide o dobu neurčitého trvania. Inými slovami, neurčitosť doby trvania zmluvy o dôchodku v zmysle ustanovenia § 842 Občianskeho zákonníka, je jej pojmovým znakom. Okrem toho, platné právo nepozná pojem „doba určitá na dobu neurčitého trvania“.

Keďže teda účastníčky konania uzavreli zmluvu o dôchodku v zmysle ustanovenia § 842 Občianskeho zákonníka, a z tejto zmluvy spôsob jej výpovede nevyplýva, žalovaná bola oprávnená vypovedať ju v zmysle ustanovenia § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom na tento záver odvolacieho súdu, sa odvolací súd nezaoberal ďalšími odvolacími námietkami žalovanej a napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol.

S uvedeným vyjadrením senátu „6Co“ Krajského súdu v Bratislave vo veci sp. zn. 6Co 49/2011, sa stotožňujem.»

6. Krajský súd v podaní doručenom ústavnému súdu 12. apríla 2012 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd konal a rozhodol v tejto veci bez ústneho pojednávania.

7. Sťažovateľka podaním doručeným ústavnému súdu 13. apríla 2012 ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v danej veci.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c

ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

Posúdenie ústavnosti zásahu orgánov verejnej moci do základných práv a slobôd sa skladá z viacerých komponentov. Predovšetkým ide o hodnotenie dodržania ústavnosti ústavno-procesných práv a následne o posúdenie ústavne konformného výkladu a aplikácie hmotného práva.

12. Vychádzajúc z uvedených ústavne významných úvah sa ústavný súd zaoberal posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia.

13. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla v podstate dva dôvody, pre ktoré je presvedčená, že rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

- a) prvým dôvodom je extrémne nesprávny výklad a aplikácia § 842 a § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka krajským súdom spôsobom, ktorý popiera účel a zmysel týchto ustanovení, a
- b) druhým dôvodom je to, že krajský súd v iných obdobných veciach právne posúdil totožné skutkové zistenie celkom odlišne.

14. Krajský súd napadnutý rozsudok č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 odôvodnil takto:

«Odvolací súd, ktorý bol viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok, prejednal odvolanie podľa § 214 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné a napadnutý rozsudok treba zmeniť.

Podľa § 842 Obč. zák. zmluvou o dôchodku sa zakladá niekomu na doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania právo na vyplácanie určitého dôchodku.

Z citovaného ustanovenia podľa názoru odvolacieho súdu celkom jednoznačne vyplýva, že zmluva o dôchodku uzavretá na doživotne - ako je to v prejednávanej veci - je z hľadiska doby trvania zmluvou na dobu neurčitú (porovnaj formuláciu „alebo na inak

určenú dobu neurčitého trvania“). Záver súdu prvého stupňa, že predmetná Zmluva o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu z 5. 9. 1997 je zmluvou „na dobu určenú neurčitého trvania“ je celkom zjavne nesprávny a protirečivý. Každá zmluva totiž môže byť uzatvorená na dobu určitú alebo na dobu neurčitú a nič iné medzi týmito dvoma pojmami neexistuje. Nemožno teda platne v zmysle Občianskeho zákonníka uzavrieť zmluvu na dobu určitú neurčitého trvania. Inými slovami, ak je zmluva uzavretá na dobu určitú, nemôže byť súčasne uzavretá aj na dobu neurčitú a naopak.

Keďže Zmluva o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu Slovenskej sporiteľne, a. s. z 5. 9. 1997 bola uzavretá na dobu neurčitú, žalovaný bol oprávnený túto zmluvu vypovedať v zmysle § 582 ods. 1 Obč. zák. v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrtého roka. Výpoveď tejto zmluvy z 26. 10. 2009 bola žalobkyni riadne doručená a záväzok z tejto zmluvy zanikol dňom 31. 3. 2010. Žalovaný preto nie je povinný od 1. 4. 2010 poskytovať žalobkyni plnenie z Podporného dôchodkového fondu. Vzhľadom na tento záver odvolací súd neskúmal, či predmetná zmluva je v rozpore so zákonom č. 483/2001 Z. z. , ako to namietal v odvolaní žalovaný.

Z uvedeného vyplýva, že súd prvého stupňa zistil správne skutkový stav veci, ale túto nesprávne právne posúdil. Preto odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil podľa § 220 ods. 1 O. s. p. tak, že žalobu zamietol. Odvolací súd poukazuje na to, že v celom rozsahu vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ktorý však po právnej stránke posúdil inak, preto nebolo potrebné opakovať, prípadne dopĺňať dokazovanie.»

15. Sťažovateľka zdôrazňuje, že uvedený výklad aplikovaných ustanovení krajským súdom nie je ústavne konformný. Nie je sporné, že krajský súd správne vychádzal z toho, že predmetná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi je zmluvou o dôchodku podľa 17. hlavy 8. časti Občianskeho zákonníka. Podstatou sťažnosti je tvrdenie, že neobstojí taký výklad týchto ustanovení krajským súdom, podľa ktorého krajský súd pri aplikácii § 842 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, podľa ktorého takúto zmluvu možno vypovedať postupom podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Podľa § 842 Občianskeho zákonníka zmluvou o dôchodku sa zakladá niekomu na doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania právo na vyplácanie určitého dôchodku.

Podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je dojednaná zmluva na dobu neurčitú, ktorej predmetom je záväzok na nepretržitú alebo opakovanú činnosť, alebo záväzok zdržať sa určitej činnosti alebo strpieť určitú činnosť a ak zo zákona alebo zo zmluvy nevyplýva spôsob jej výpovede, možno zmluvu vypovedať v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrt'roka.

16. Ústavný súd konštatuje, že v ustanovení 17. hlavy 8. časti Občianskeho zákonníka zmluva o dôchodku je upravená ako samostatný zmluvný typ. Táto zmluva môže byť uzatvorená aj ako zmluva s jednostranným plnením, v takom prípade sa svojím charakterom blíži zmluve darovacej. Dôvod uzatvorenia tejto zmluvy zákon neustanovuje (a ani ho nijako neobmedzuje). Jej podstata spočíva v záväzku jednej zmluvnej strany poskytovať plnenie druhej zmluvnej strane počas trvania zmluvy. Zákonodarca vymedzuje jej trvanie predovšetkým tým, že používa pojem „na doživotne“, a umožňuje ju tak „na doživotie“ uzatvoriť. V takom prípade je zjavne zmyslom právnej úpravy poskytnúť osobe z takejto zmluvy oprávnenej záruku plnenia zo strany osoby povinnej na doživotie, teda do zániku zmluvy. Vypovedať zmluvu o dôchodku by bolo možné iba v prípade, ak by takýto postup pripúšťal Občiansky zákonník. Krajský súd bol toho názoru, že Občiansky zákonník tento postup pripúšťa v § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru ústavného súdu tento záver krajského súdu neobstojí, pretože je v rozpore s účelom a zmyslom (špeciálnej) právnej úpravy zmluvy o dôchodku. Bolo by v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy zmluvy o dôchodku pripustiť, aby istota poskytovania dôchodku oprávnenej osobe bola (v takýchto prípadoch) narušená možnosťou povinnej osoby kedykoľvek zmluvný vzťah ukončiť. Preto je v takýchto prípadoch vylúčené tento zmluvný typ ukončiť výpoveďou podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pre úplnosť ústavný súd uvádza i to, že dojednanie zmluvy o dôchodku „na doživotne“ je navyše nepochybne potrebné považovať z hľadiska povahy tohto dojednania za dojednanie zmluvy na dobu určitú.

Pokiaľ krajský súd pri svojich úvahách o prípustnosti ukončenia zmluvy o dôchodku výpoveďou podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka nebral do úvahy uvedený účel a zmysel právnej úpravy zmluvy o dôchodku, vykladal a aplikoval tak ustanovenie § 842 a § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka ústavne nekonformným spôsobom, pričom extrémne nesprávnu interpretáciu a aplikáciu hmotného práva v okolnostiach danej veci nebolo možné posúdiť inak, ako porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti namietala aj to, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bol porušený princíp právnej istoty, pretože krajský súd v iných obdobných veciach rozhodoval opačne a dospel v týchto veciach k záveru, že obsahovo totožné zmluvy uzatvorené žalovaným s inými osobami sú uzatvorené na zmluvu neurčitú, rovnaké výpovede žalovaného z nich sú neplatné, povinnosť žalovaného na základe rovnakých zmlúv plniť iným osobám trvá a žalovanému bolo právoplatne uložené túto povinnosť splniť.

Z priložených právoplatných rozsudkov krajského súdu č. k. 5 Co 169/11-96 z 10. mája 2011, č. k. 11 Co 54/2011-154 z 12. júla 2011, č. k. 11 Co 95/2011-147 z 23. augusta 2011, č. k. 15 Co 152/2011-162 z 21. septembra 2011 a č. k. 5 Co 450/2011-188 z 25. októbra 2011 vyplýva, že krajský súd v iných obdobných veciach právne posúdil totožné skutkové zistenie celkom odlišne.

Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. III. ÚS 300/06).

Ústavný súd konštatuje, že aj zistenie, že krajský súd v analogických veciach iných účastníkov konania rozhodol odlišným spôsobom, než tomu bolo napadnutým rozhodnutím, ovplyvnilo jeho záver o porušení označených práv, pretože táto skutočnosť do istej miery spochybňuje objektivitu a elimináciu svojvôle súdneho rozhodovania a zakladá stav právnej neistoty, ktorý je v právnom štáte neprípustný.

Keďže právne závery krajského súdu, tak ako sú už uvedené, boli zjavne arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. ... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré boli v prípade sťažovateľky porušené, ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 49/2011-170 z 26. septembra 2011 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Bude úlohou krajského súdu v ďalšom priebehu odvolacieho konania znova právne vec posúdiť a znova rozhodnúť o odvolaní podanom žalovaným takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Sťažovateľka si z uvedeného dôvodu neuplatňovala žiadny nárok, a preto jej ústavný súd primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

20. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky. Sťažovateľka si uplatnila trovy konania v sume 40,76 €. Keďže uvedená čiastka nie je v rozpore s príslušnými ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd náhradu trov sťažovateľke priznal v uplatnenej výške.

21. Zo všetkých uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. apríla 2012